

કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી સરળ વેબસાઇટની રચના

3

આધુનિક યુગમાં કોઈ પણ વ્યવસાયમાં વેબસાઇટ ખૂબ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. તે વિશ્વકક્ષાએ વ્યવસાયની રજૂઆતમાં મદદરૂપ બને છે. વ્યવસાયના વિકાસમાં, ઉત્પાદનના વેચાણમાં અને ગ્રાહકોને બહોળી સંખ્યામાં આકર્ષવામાં તે મદદરૂપ બને છે. તેથી જ, વેબસાઇટની રચના શ્રેષ્ઠ તકનીક દ્વારા કરવામાં આવી હોય તે જરૂરી છે, જેથી સંસ્થા મહત્તમ સંખ્યામાં મુલાકાતીઓ મેળવી શકે અને ઉચ્ચતમ નફો રળી શકે.

વેબસાઇટ એ વિશિષ્ટ હેતુ માટે પરસ્પર જોડાયેલાં વેબપેજનો સમૂહ છે. સંવાદિત (interactive), ઉપયોગકર્તા માટે સરળ (user friendly) તથા ચોક્કસ (accurate) અને ઉપયોગી માહિતી ધરાવતી વેબસાઇટ બનાવવી એ પડકારજનક કાર્ય છે. વેબસાઇટની રચના એવી હોવી જોઈએ, જેથી ઉપયોગકર્તાને તે માહિતીપ્રદ લાગે તથા ઉપયોગકર્તા વારંવાર તેની મુલાકાત લે. જો સાઇટ વ્યાવસાયિક હોય, તો તે ગ્રાહકોની સંખ્યામાં વધારો કરે. વેબસાઇટની રચના કરતી વખતે પૂરતું ધ્યાન આપવામાં આવે, તો આ હેતુ સિદ્ધ થઈ શકે. આ પ્રકરણમાં વેબસાઇટનું આયોજન કરવા માટે ધ્યાનમાં રાખવાના સામાન્ય મુદ્દાઓની ચર્ચા કરવામાં આવી છે. આપણે કમ્પોઝર (KompoZer) પ્રોગ્રામની મદદથી વેબસાઇટ બનાવી તેને ઇન્ટરનેટ પર પ્રકાશિત (publish) કરીશું.

વેબસાઇટનું આયોજન (Planning for the Website)

સારી વેબસાઇટનો વિકાસ એ કોઈ પણ અન્ય યોજના જેવી જ એક યોજના છે અને તેના માટે વિસ્તૃત આયોજન જરૂરી છે. આયોજન જેટલું બહેતર હશે, વેબસાઇટની ઉપયોગિતાના સંદર્ભે સફળતાની તક પણ તેટલી જ વધુ રહેશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો વેબસાઇટ બનાવવા માટેનું ધ્યેય સિદ્ધ કરી શકાશે. સારી વેબસાઇટ બનાવવા માટે આયોજનની પ્રક્રિયામાં ધ્યાનમાં રાખવા માટેના કેટલાક અગત્યના મુદ્દા નીચે દર્શાવ્યા છે :

હેતુ (Purpose)

વેબસાઇટનો હેતુ સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત થયેલો હોય તે જરૂરી છે. વેબસાઇટની રચના કરતાં પહેલાં તેની વ્યાખ્યા અને ધ્યેય સ્પષ્ટ હોવાં જરૂરી છે. યોગ્ય રીતે રચના પામેલી વેબસાઇટ સંસ્થાને મદદરૂપ બને છે. વેબસાઇટની રચનાનો હેતુ વ્યક્તિઓના સમૂહને માહિતી પૂરી પાડવાનો, નવા ગ્રાહકોને આકર્ષવાનો કે ઉત્પાદનને ઓનલાઇન વેચવાનો હોઈ શકે. હેતુ નક્કી થયા પછી વેબસાઇટના વિષયવસ્તુ (content) અને રૂપરેખા (layout)ને યોગ્ય રીતે વિકસાવી શકાય.

પ્રેક્ષકગણ (Audience)

વેબસાઇટના રચનાત્મક વિભાગનું કાર્ય શરૂ કરતાં પહેલાં અપેક્ષિત ઉપયોગકર્તા અંગેની જાણકારી હોવી જરૂરી છે. વેબસાઇટમાં સામાન્ય અને વિસ્તૃત (detailed) એમ બંને પ્રકારની માહિતી હોવી જોઈએ. તેમાં વિશિષ્ટ અને સરળ માહિતીનો સમાવેશ પણ થયો હોવો જોઈએ. માહિતીના વિવિધ પ્રકાર, વિસ્તાર અને વિશેષતાના વ્યાપનો આધાર અપેક્ષિત પ્રેક્ષકોની રુચિ પર રહેલો છે. વેબસાઇટ પ્રત્યેની ઉપયોગકર્તાની અપેક્ષાઓ જાણવી જરૂરી છે, કારણકે તે જાણકારી વેબસાઇટના યોગ્ય વિષયવસ્તુ અને રૂપરેખાના વિકાસમાં મદદરૂપ બને છે અને વેબસાઇટ ઉપયોગી તથા સફળ હોવાની ખાતરી આપે છે.

એક વધુ ધ્યાન આપવા લાયક બાબત છે ઉપયોગકર્તાના ઇન્ટરનેટ જોડાણની ઝડપ. જો વેબસાઇટ પર વિશાળ ચિત્રાત્મક ફાઇલો રાખવામાં આવી હોય, તો તે ડાઉનલોડ થવામાં લાંબો સમય લે છે. કેટલીક વાર ઉપયોગકર્તા આવી વિશાળ ફાઇલોની રાહ જોવામાં અધીરો બની સાઇટ છોડી દે એવું પણ બને. માટે, વેબસાઇટમાં જરૂરી હોય તેટલા પ્રમાણમાં જ ચિત્રો અને મલ્ટિમીડિયા ફાઇલનો સમાવેશ કરવામાં આવે તે ઇચ્છનીય છે.

વિષયવસ્તુ (Content)

વેબસાઇટમાં સંપૂર્ણ અને સુસંગત માહિતી હોવી અત્યંત જરૂરી છે. અસંગત માહિતીનો વધુ ઉપયોગ ઉપયોગકર્તાને નિરાશ બનાવી શકે છે, કારણકે તે સ્પષ્ટ વિગતો પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. વળી, જો પૂરી પાડવામાં આપેલી માહિતી અપૂર્ણ હોય, તો ઉપયોગકર્તા વેબસાઇટ છોડી દઈ શકે છે. યોગ્ય અને સુસંગત માહિતી મૂકવાથી ઉપયોગકર્તાને સંતોષ પ્રાપ્ત થાય છે તથા વેબસાઇટમાં તેનો રસ જળવાઈ રહે છે. વેબસાઇટના વિષયવસ્તુને સામાન્ય અને વિસ્તૃત વર્ગોમાં વહેંચવું જરૂરી છે.

સામાન્ય વિષયવસ્તુ ઉપયોગકર્તા સમક્ષ સાઇટ, સંસ્થા, ઉત્પાદન અને સેવાઓ તથા અન્ય વસ્તુઓનું વિહંગાવલોકન (overview) પૂરું પાડે છે. માહિતીની સંક્ષિપ્ત સમજૂતી ઉપયોગકર્તાની શોધમાં મદદરૂપ નીવડે છે. તે યોગ્ય અને સ્પષ્ટ વિગતોનો નિર્દેશ કરે છે તથા સાઇટમાં આવેલ અન્ય ઉપલબ્ધ વસ્તુઓ માટેની જાણકારી પૂરી પાડે છે.

વિસ્તૃત વિષયવસ્તુ ઉપયોગકર્તાને ઉત્પાદન અને સેવાઓ અંગેની વિસ્તૃત માહિતી પૂરી પાડે છે. વેબસાઇટની રૂપરેખા એવી હોવી જોઈએ કે ઉપયોગકર્તા તેને ઉપયોગી એવી વિશિષ્ટ માહિતી સરળતાથી મેળવી શકે.

લખાણના ફક્રા હંમેશાં યોગ્ય લંબાઈના રાખવા જોઈએ. વેબપેજ પર વિપુલ પ્રમાણમાં વિષયવસ્તુ દર્શાવવાનું હોય તો તેને લખાણના નાના નાના વિભાગોમાં વહેંચી નાખવું જોઈએ. આમ કરવાથી ઉપયોગકર્તા પોતાને જરૂરી માહિતી સરળતાથી મેળવી શકે છે. વેબસાઇટમાં નેવિગેશન (navigation) શક્ય એટલું સરળ હોવું જોઈએ. એક પાના પરથી અન્ય પાના પરનું સ્થાનાંતરણ સરળ હોવું જોઈએ, જેથી ઉપયોગકર્તાને ખબર પડે કે તે ક્યાં છે અને હોમપેજ પર કેવી રીતે પાછા ફરી શકાશે.

સામાન્ય અને વિશિષ્ટ એમ બંને પ્રકારની જરૂરી માહિતી સરળતાથી ઉપલબ્ધ બને, તો જ વેબસાઇટની રચનાનો ઉદ્દેશ્ય પાર પડે છે. સારા વિષયવસ્તુથી સભર વેબસાઇટ ઉદ્યોગ કે અન્ય સંસ્થા માટે એક કિંમતી સાધન બની રહે છે. અન્ય સાધનોની જેમ વેબસાઇટ પણ સંસ્થા માટે શ્રેષ્ઠ કાર્ય કરી શકે છે.

માધ્યમ (Medium)

વધુ ને વધુ વ્યક્તિઓ હવે સ્માર્ટફોન અને ટેબ્લેટ દ્વારા ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરી રહી છે. વેબસાઇટની રૂપરેખાનું કદ કમ્પ્યુટર, સ્માર્ટફોન અને ટેબ્લેટ જેવાં તમામ સાધનોને અનુરૂપ હોવું જોઈએ. આ ઉપરાંત વેબસાઇટની રૂપરેખા તૈયાર કરતી વખતે એ પણ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે તેને મોબાઇલ ફાયરફોક્સ, ક્રોમ, ઓપેરા અને ઇન્ટરનેટ એક્સ્પ્લોરર જેવાં તમામ પ્રચલિત વેબબ્રાઉઝરમાં યોગ્ય રીતે દર્શાવવામાં આવે.

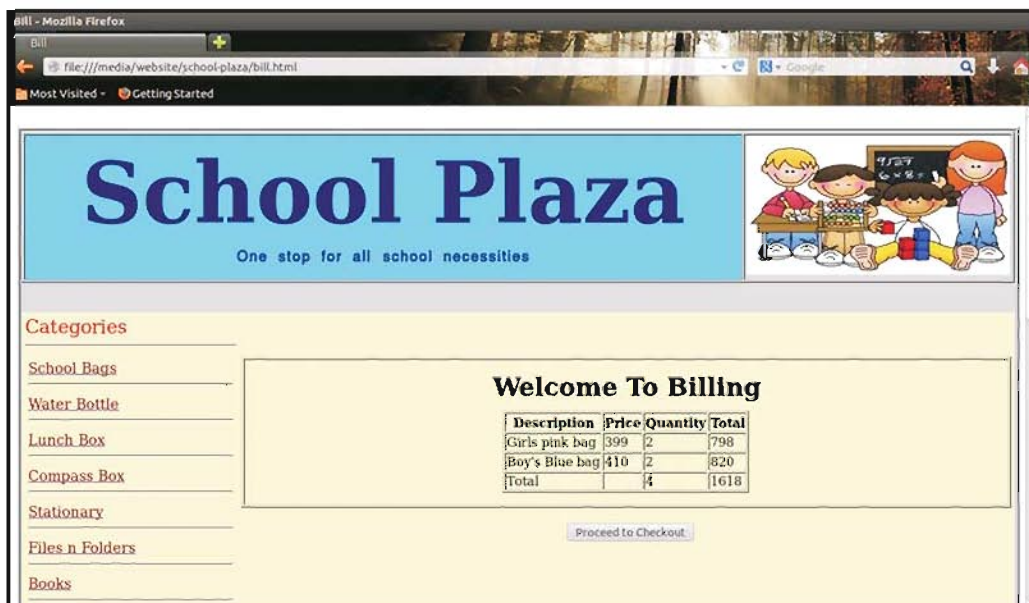
કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી સરળ વેબસાઇટ બનાવવી (Creating a Simple Website Using KompoZer)

અગાઉના પ્રકરણમાં આપણે કમ્પોઝરની મદદથી વેબપેજની રચના તથા સંપાદન માટે જાવા સ્ક્રિપ્ટના ઉપયોગ વિશે ચર્ચા કરી હતી. વેબસાઇટ બનાવવા માટે સામાન્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવાતા મુદ્દાઓ પણ આપણે જોયા હતા. હવે આપણે કમ્પોઝરની મદદથી એક નાની ઇ-કોમર્સની વેબસાઇટ કેવી રીતે બનાવી શકાય, તેનો અભ્યાસ કરીશું.

આપણે "School Plaza" નામની એક સરળ ઇ-કોમર્સ વેબસાઇટની રચના કરીએ, જે શાળામાં જતા વિદ્યાર્થીઓની જરૂરિયાતો પૂરી કરતી હોય. આ વેબસાઇટ પર પુસ્તકો, સ્ટેશનરી, શાળાની બેગ, પાણીની બોટલ, નાસ્તાનો ડબ્બો, ફાઇલ, ફોલ્ડર અને તેના જેવી શાળાને સંબંધિત અન્ય વસ્તુઓ ઉપલબ્ધ હશે અને તેનો ઓર્ડર પણ આપી શકાશે. આપણે એક શોપિંગ-કાર્ટની પણ રચના કરીશું, જે ખરીદવામાં આવેલી તમામ વસ્તુઓની યાદી અને કુલ રકમ દર્શાવશે. આપણે આયોજન કરેલી વેબસાઇટનું હોમપેજ અને શોપિંગકાર્ટનો દેખાવ આકૃતિ 3.1 અને 3.2માં દર્શાવ્યો છે.



આકૃતિ 3.1 : વેબસાઈટનું હોમપેજ

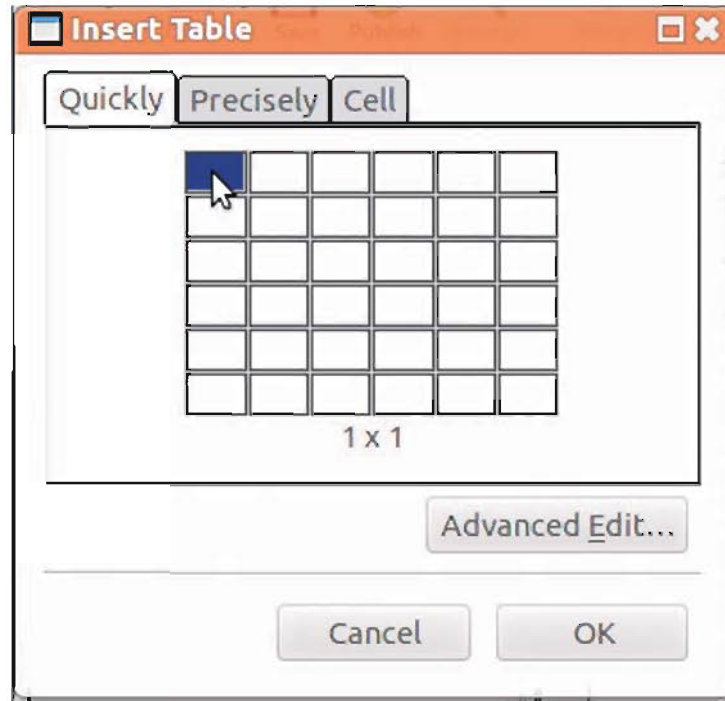


આકૃતિ 3.2 : શોપિંગકાર્ડ

આપણે ક્રમિક પગલાં દ્વારા આ વેબસાઇટની રચના કરીએ. સૌપ્રથમ આપણે વેબસાઇટનું હોમપેજ બનાવીશું. જ્યારે ઉપયોગકર્તા વેબબ્રાઉઝરના એડ્રેસબારમાં URL સરનામું ઉમેરે, ત્યારે વેબસાઇટના ખોલવામાં આવતાં સૌપ્રથમ પાનાને હોમપેજ કહે છે. તમામ ઉપલબ્ધ વસ્તુઓના વર્ગ (Category)ની યાદી આપણી વેબસાઇટના હોમપેજમાં દર્શાવવી જોઈએ.

કોઈ પણ વર્ગ પર ક્લિક કરવાથી તે વર્ગમાં આવેલી વસ્તુઓ દર્શાવતું અન્ય વેબપેજ રજૂ કરવામાં આવશે. વેબસાઇટ બનાવવા માટે ટેમ્પલેટ (Template) નામે ઓળખાતી વિવિધ રૂપરેખાઓના નમૂના ઇન્ટરનેટ પર નિઃશુલ્ક ઉપલબ્ધ છે. આ ટેમ્પલેટ સરળતાથી ડાઉનલોડ કરી જરૂર મુજબ ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.

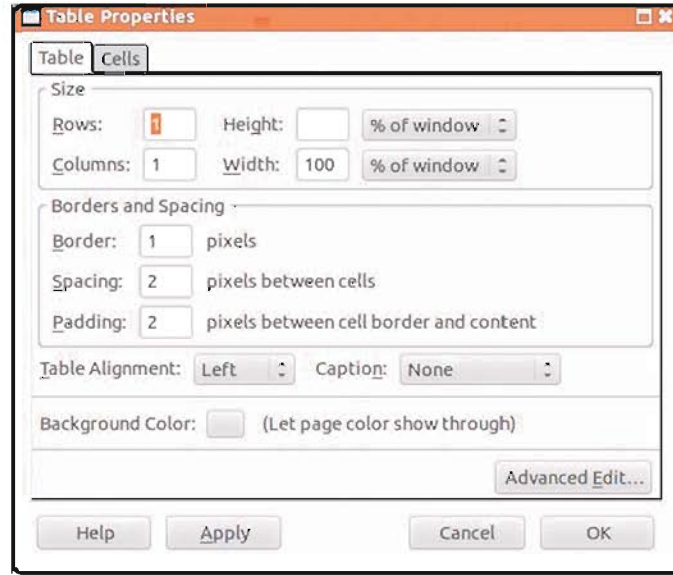
હોમપેજની રચના દ્વારા વેબસાઇટની શરૂઆત કરવા માટે કમ્પોઝર ખોલી નવું વેબપેજ બનાવો. વેબપેજમાં તમામ વિષયવસ્તુ અને ચિત્રોની ગોઠવણ કરવા માટે આકૃતિ 3.3માં દર્શાવ્યા મુજબ એક ખાનું (cell) ધરાવતું કોષ્ટક ઉમેરીશું. કોષ્ટક ઉમેરવા માટે **Insert → Table** પસંદ કરો. એક સેલ ધરાવતું કોષ્ટક પસંદ કરી OK બટન પર ક્લિક કરો.



આકૃતિ 3.3 : 1 × 1 કોષ્ટક ઉમેરવું

યોગ્ય શીર્ષક આપી વેબપેજનો સંગ્રહ કરો. શીર્ષક વેબબ્રાઉઝરના ટાઇટલબારમાં દર્શાવવામાં આવશે. અહીં, આપણે "School Plaza" શીર્ષક આપ્યું છે. "index.html" નામ આપી ફાઇલનો સંગ્રહ કરો. સામાન્ય રીતે હોમપેજને index.html નામ આપવામાં આવે છે. વેબસર્વર પર દરેક વેબસાઇટ ડિરેક્ટરીમાં બનાવવામાં આવે છે અને દરેક વેબપેજ એ વેબસર્વર પરની સ્વતંત્ર ફાઇલ છે. જ્યારે ઉપયોગકર્તા www.schoolplaza.com જેવું વેબસાઇટનું કોઈ URL બ્રાઉઝરમાં લખે છે, ત્યારે તે ખોલવામાં આવનાર ફાઇલની સ્પષ્ટતા કરતો નથી, પરંતુ વેબસર્વરને થોડું વિષયવસ્તુ દર્શાવવા માટે એક પૂર્વનિર્ધારિત ફાઇલની જરૂર પડે છે. આ પૂર્વનિર્ધારિત ફાઇલનું નામ index.html છે. આમ, જ્યારે ફાઇલના નામ વગર URL ઉમેરવામાં આવે છે, ત્યારે સર્વર પૂર્વનિર્ધારિત ફાઇલને ધ્યાનમાં લઈ તેને આપોઆપ દર્શાવે છે.

હવે, આપણે ઉમેરેલા કોષ્ટકને બેકગ્રાઉન્ડ કલર આપીશું. કોષ્ટક પસંદ કરી ડબલ ક્લિક કરો. વૈકલ્પિક રૂપે કોષ્ટક પર રાઈટ ક્લિક કરી 'Table Cell Properties' વિકલ્પ પસંદ કરી શકાય. આમ કરવાથી આકૃતિ 3.4માં દર્શાવેલું Table Properties ડાયલોગબોક્સ ખૂલશે.

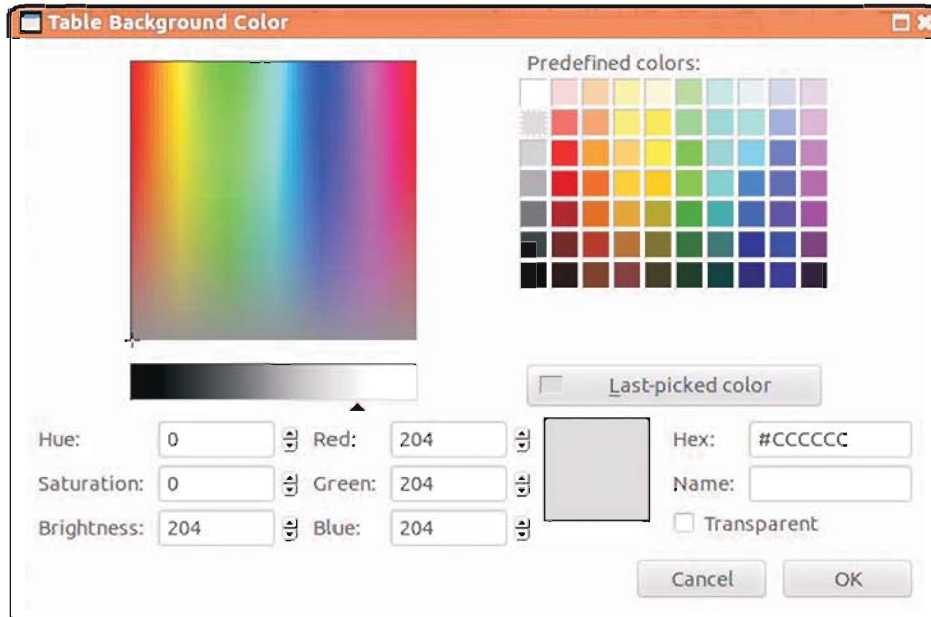


આકૃતિ 3.4 : Table Properties ડાયલોગબોક્સ

અહીં 'Table' અને 'Cells' બે વિભાગ (Tab) જોવા મળશે, જેના દ્વારા ઉપયોગકર્તા કોષ્ટક કે સ્વતંત્ર સેલનાં વિવિધ પાસાંને નિયંત્રિત કરી શકશે. કોષ્ટકને સંબંધિત સેલ અહીં જોઈ શકાશે. Table વિભાગમાં આવેલા વિકલ્પ નીચે દર્શાવ્યા છે :

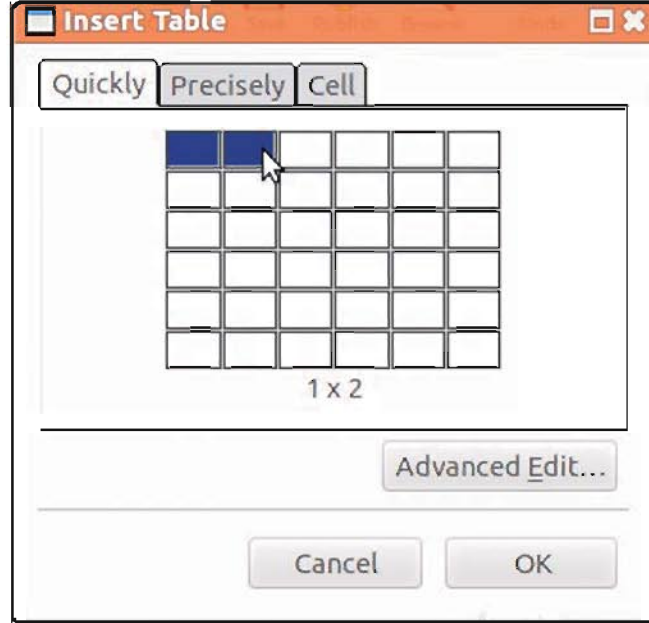
1. **Size** : તે હરોળ (row) અને સ્તંભ (column)ની સંખ્યા તથા કોષ્ટકની ઊંચાઈ અને પહોળાઈ દર્શાવે છે. ઊંચાઈ અને પહોળાઈ પિક્સેલ અથવા વિન્ડોના ટકાના સ્વરૂપે હોઈ શકે.
2. **Borders and Spacing** : કોષ્ટકને સીમારેખા (border) આપવાની હોય, તો તે માટેના વિકલ્પ અહીં દર્શાવવામાં આવે છે. સેલ વચ્ચેની જગ્યા નિશ્ચિત કરવા માટે spacingનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. સેલની કિનારી અને તેમાં આવેલ લખાણ વચ્ચેની જગ્યા નિશ્ચિત કરવા paddingનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
3. **Table Alignment** : કોષ્ટકને ડાબી બાજુ, જમણી બાજુ કે વચ્ચે ગોઠવે છે.
4. **Caption** : જરૂર જણાય, તો કોષ્ટકને શીર્ષક આપી શકાય છે.
5. **Background Color** : કોષ્ટકના બેકગ્રાઉન્ડનો કલર દર્શાવે છે.

આકૃતિ 3.5માં દર્શાવ્યા મુજબ તમારી ઇચ્છા મુજબ બેકગ્રાઉન્ડ કલર પસંદ કરો.



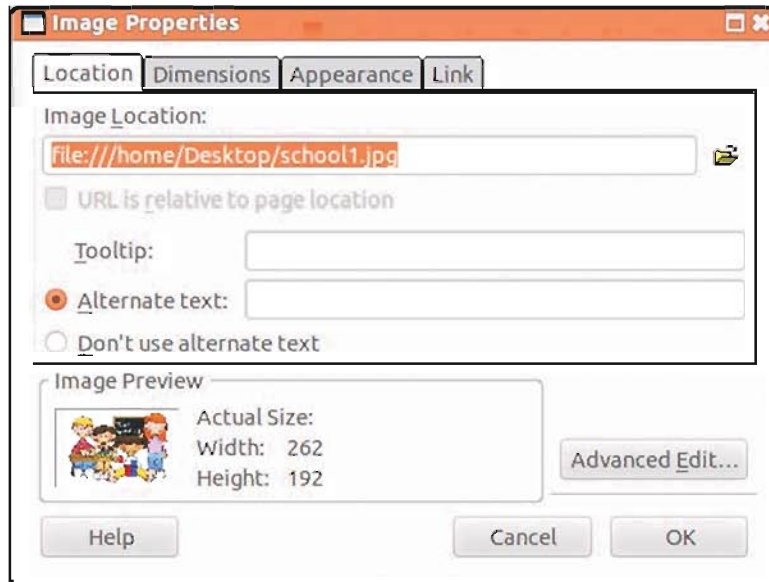
આકૃતિ 3.5 : Table Background Color ડાયલોગબોક્સ

હવે, "School Plaza" લખાણ અને તેને સંબંધિત ચિત્ર ઉમેરવા માટે એક હરોળ અને બે સ્તંભ ધરાવતું અન્ય કોષ્ટક ઉમેરીએ. એક સ્તંભ લખાણ દર્શાવશે અને બીજામાં ચિત્ર દર્શાવવામાં આવશે. **Insert → Table** વિકલ્પ પસંદ કરો. આકૃતિ 3.6માં દર્શાવ્યા મુજબ 1 × 2 કોષ્ટક પસંદ કરો અને OK બટન પર ક્લિક કરો.



આકૃતિ 3.6 : 1x2 કોષ્ટક ઉમેરવું

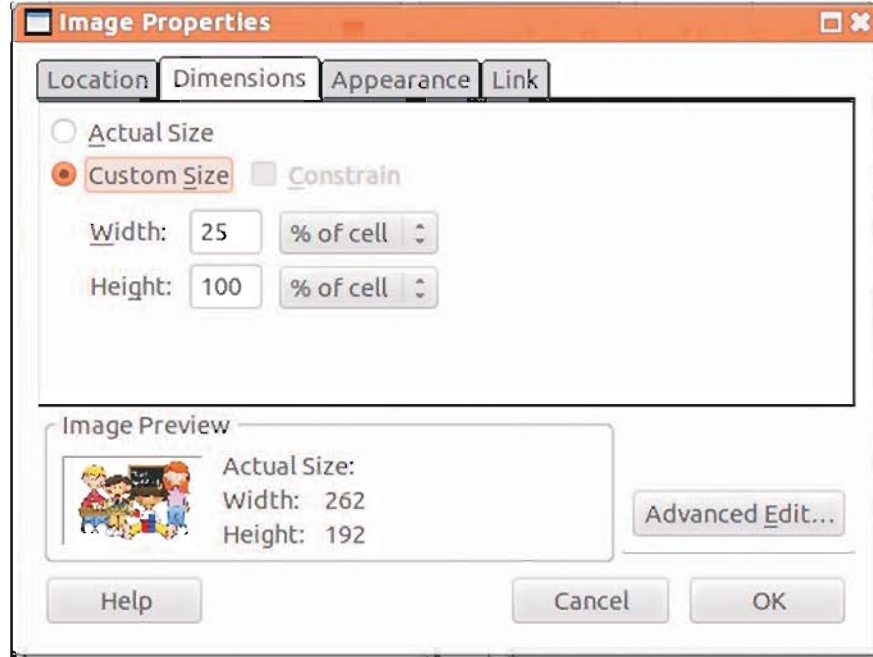
કોષ્ટકને બેકગ્રાઉન્ડ કલર આપો. હવે કોષ્ટકના ડાબી બાજુના સેલમાં લખાણ અને જમણી બાજુના સેલમાં ચિત્ર ઉમેરીએ. ચિત્ર ઉમેરવા માટે **Insert → Image** વિકલ્પ પસંદ કરો. વૈકલ્પિક રીતે, ટૂલબાર પર આવેલા ચિત્રના આઈકન પર ક્લિક પણ કરી શકાય. આમ કરવાથી આકૃતિ 3.7માં દર્શાવેલ ડાયલોગબોક્સ ખોલવામાં આવશે. ચિત્રનું સ્થાન શોધો. ઈનપુટ બોક્સમાં વૈકલ્પિક લખાણ ઉમેરો અને જો વૈકલ્પિક લખાણ ઉમેરવા માંગતા ન હોય, તો "Don't use alternate text" રેડિયો બટન પસંદ કરો. ચિત્રને બ્રાઉઝરમાં દર્શાવી શકાય તેમ ન હોય, ત્યારે તેના સ્થાને આ વૈકલ્પિક લખાણ દર્શાવવામાં આવશે.



આકૃતિ 3.7 : Image Properties ડાયલોગબોક્સ

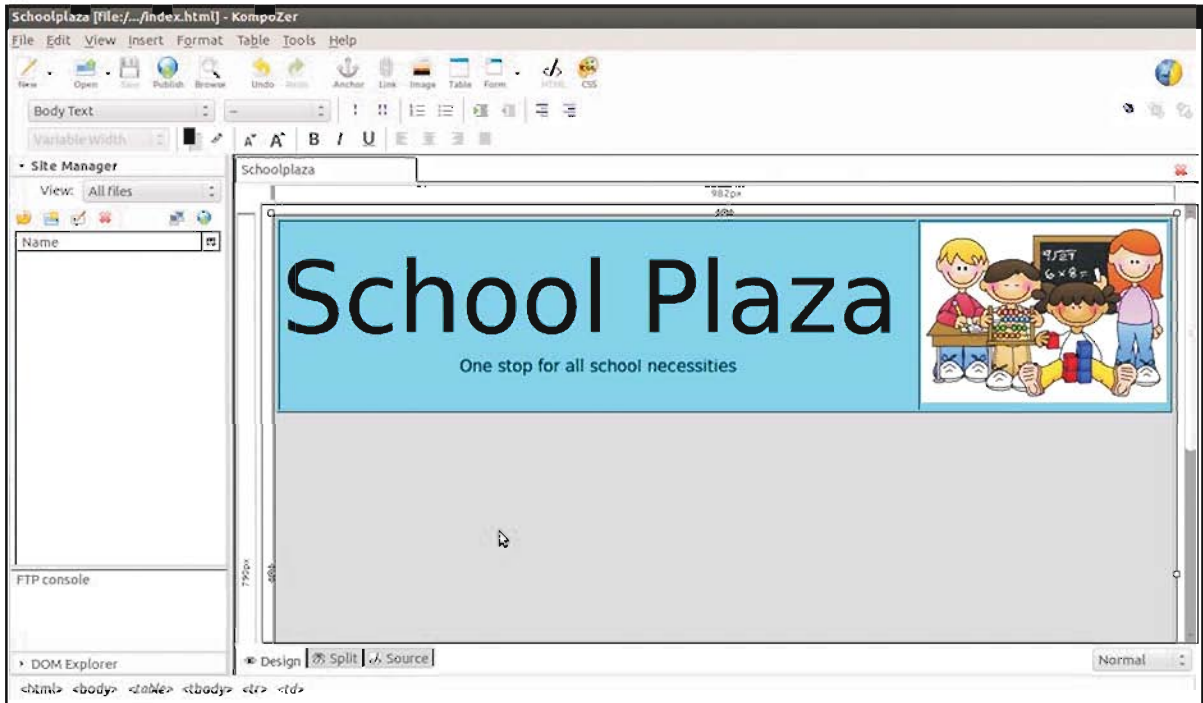
નોંધ : આપણે અહીં school1.jpg ચિત્રનો ઉપયોગ કર્યો છે. વિદ્યાર્થીઓ પોતાની પસંદગીનું ચિત્ર બનાવી શકે છે અથવા અન્ય મનપસંદ ચિત્રનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

હવે, Dimension વિભાગ પસંદ કરી તેમાં આવેલ Custom Size વિકલ્પ પસંદ કરો. ચિત્રને આખા સેલમાં દર્શાવવાનું હોવાથી આકૃતિ 3.8માં દર્શાવ્યા મુજબ ઊંચાઈ અને પહોળાઈ 100% રાખીશું. અન્ય સેલમાં આકૃતિ 3.9માં દર્શાવ્યા મુજબ લખાણ ઉમેરો.



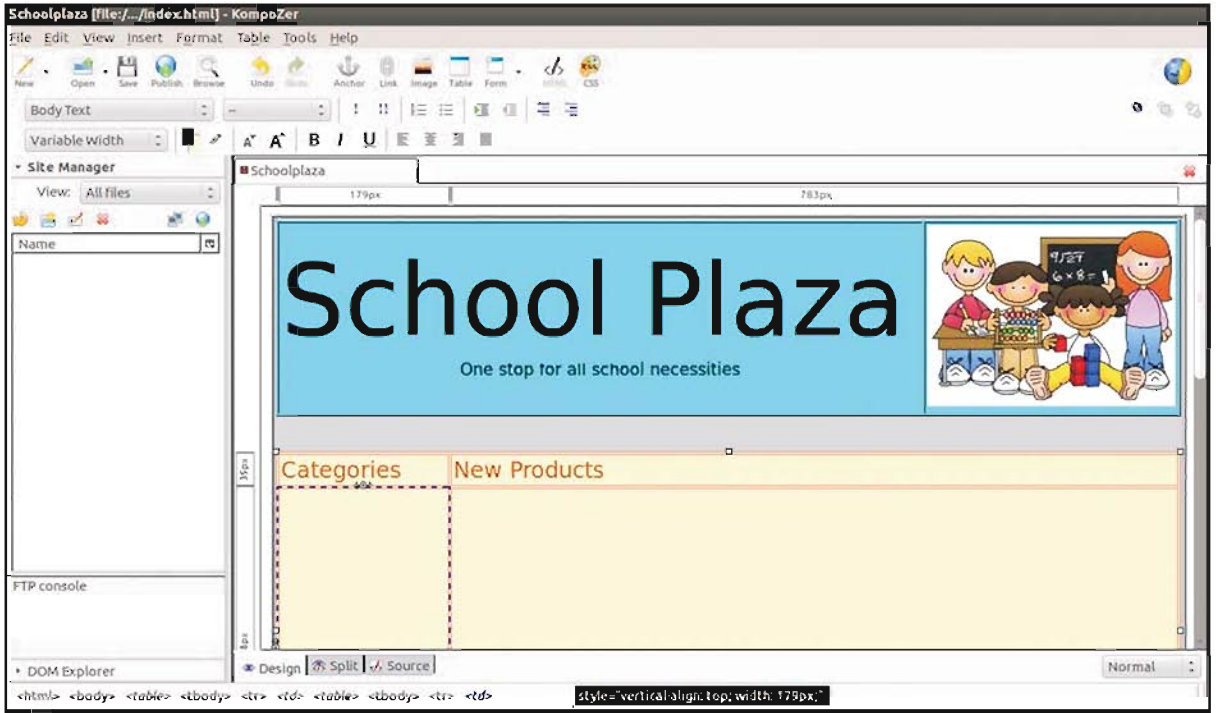
આકૃતિ 3.8 : Image Properties ડાયલોગબોક્સમાં Dimensions વિભાગ

આકૃતિ 3.9માં ઉમેરવામાં આવેલ લખાણ અને ચિત્ર દર્શાવ્યાં છે.



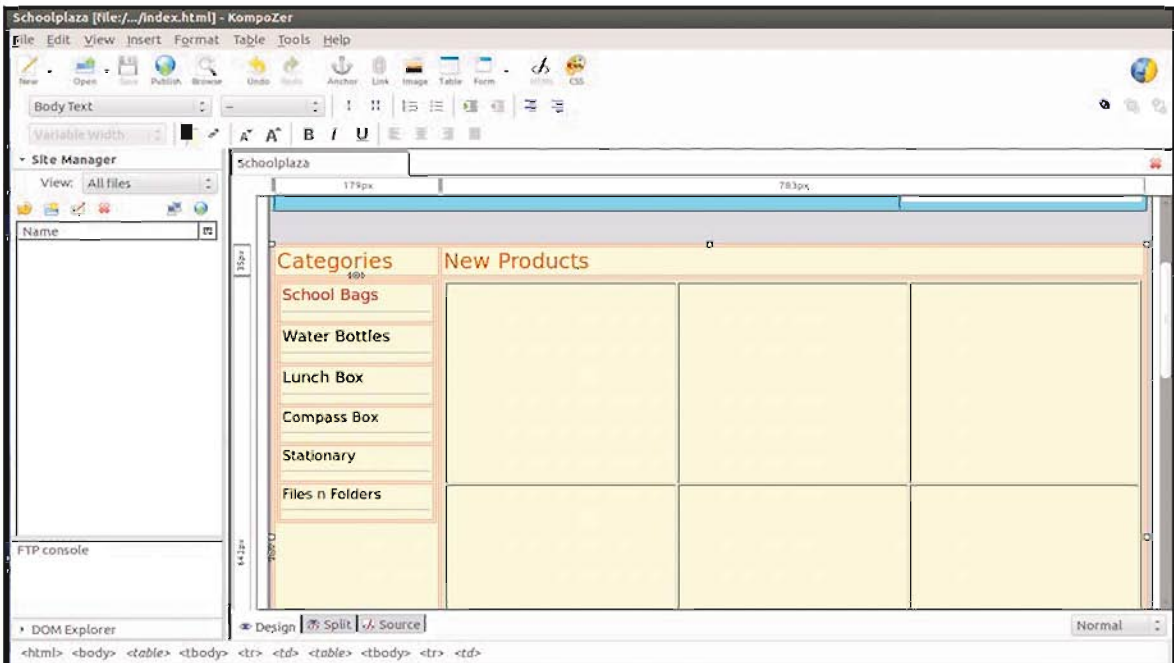
આકૃતિ 3.9 : ચિત્ર અને લખાણ સાથેનું કોષ્ટક

હવે, વર્ગો (Categories) અને નવાં ઉત્પાદનો (New Products) દર્શાવવા માટે 2 હરોળ અને 2 સ્તંભ ધરાવતું અન્ય કોષ્ટક ઉમેરીશું. પ્રથમ હરોળના સેલમાં "Categories" અને "New Products" લખાણ ટાઈપ કરો. **Format → Text color**નો ઉપયોગ કરી લખાણને યોગ્ય રંગ આપો. આકૃતિ 3.10માં લખાણ સાથેની હરોળ દર્શાવી છે.



આકૃતિ 3.10 : કોષ્ટકની હરોળમાં ઉમેરવામાં આવેલ લખાણ

ત્યાર પછી, બીજી હરોળમાં categoriesની નીચે એક સ્તંભ અને વધુ હરોળ સાથેનું એક અન્ય કોષ્ટક ઉમેરીશું. આ કોષ્ટકમાં સ્કૂલબેગ, પાણીની બોટલ અને અન્ય વસ્તુ માટેના દરેક વર્ગ એક-એક હરોળમાં ઉમેરીશું. લખાણને યોગ્ય રંગ આપો. અહીં વર્ગ છૂટા પાડવા માટે આપણે આડી લીટી પણ ઉમેરીશું. આડી લીટી ઉમેરવા માટે **Insert → Horizontal line** વિકલ્પનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. વળી, વર્ગોને એવી રીતે લિંક આપવામાં આવશે કે જે આપણને પસંદ કરેલ વર્ગના સંબંધિત પાના પર લઈ જશે. વર્ગ પરની લિંક આપણે પછીથી બનાવીશું. હવે આપણે નવા ઉત્પાદનના સેલની નીચે વસ્તુની છબી અને તેને સંબંધિત વિગતો ઉમેરવા કોષ્ટકની રચના કરીએ. પાનામાં દર્શાવવા ઈચ્છતા હોઈએ તે વસ્તુ આધારિત કોષ્ટક ઉમેરો. અહીં આપણે 3 હરોળ અને 3 સ્તંભ સાથેનું કોષ્ટક ઉમેર્યું છે. વેબપેજમાં ઉમેરેલું કોષ્ટક આકૃતિ 3.11માં દર્શાવ્યું છે.



આકૃતિ 3.11 : વર્ગોની યાદી દર્શાવતી સ્કીન

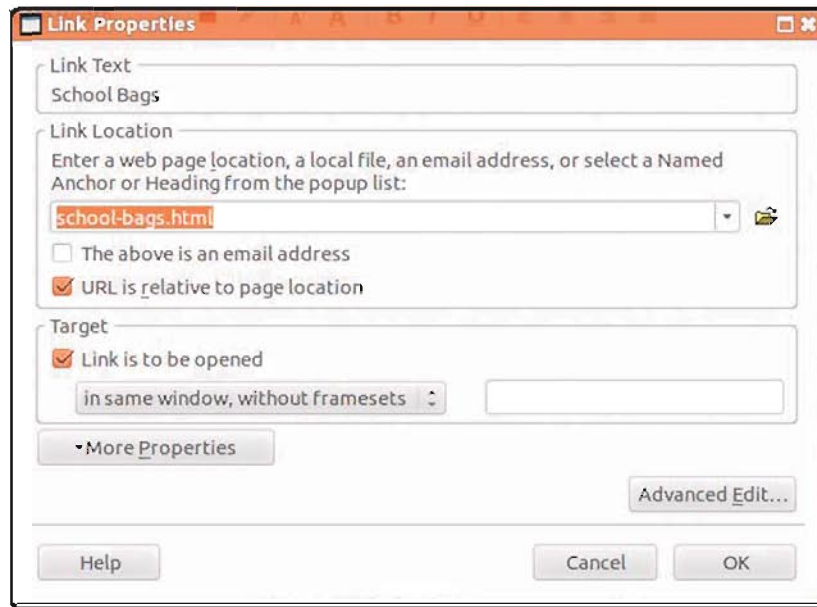
ત્યાર બાદ, પાનાના નીચેના ભાગમાં "About school plaza", "Feedback", "Contact us" અને "Site map"ની વિગતો માટે અન્ય એક કોષ્ટક ઉમેરીશું. કોષ્ટકની રચના કરી લખાણ ઉમેરો. આ લખાણ પણ લિંક બનશે.

આપણે લગભગ આખું હોમપેજ બનાવી લીધું છે. જ્યારે કોઈ પણ વર્ગ પર ક્લિક કરવામાં આવશે ત્યારે, પાનાની ગોઠવણ સમાન રહેશે, પરંતુ તે વર્ગને અનુરૂપ ચિત્ર બદલાઈ જશે. આમ, હવે નવા વેબપેજની રચના કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ હોમપેજની જ એકથી વધુ નકલો કરી જરૂર મુજબ તેમાં ફેરફાર કરી શકાશે.

Save As વિકલ્પ પસંદ કરી ફાઈલનો જુદાં-જુદાં નામથી સંગ્રહ કરો. અહીં ફાઈલનો સંગ્રહ waterbottles.html, school-bags.html અને lucnchbox.html નામ સાથે કરવામાં આવ્યો છે. હવે જ્યારે નિશ્ચિત કોઈ વર્ગના લિંક પર ક્લિક કરવામાં આવે, ત્યારે તેને સંબંધિત વેબપેજ ખૂલશે. તમે એ ધ્યાનમાં લીધું હશે કે બનાવેલાં તમામ વેબપેજને હોમપેજ જેવું જ શીર્ષક મળેલું છે. એક પછી એક વેબપેજ ખોલો અને **Format → Page Title** અને **Properties** વિકલ્પનો ઉપયોગ કરી દરેક વેબપેજનું શીર્ષક બદલો. હવે, દરેક વેબપેજ ખોલી તેના વર્ગને અનુરૂપ ચિત્રો ઉમેરો. હોમપેજમાં ચિત્ર ઉમેરવાની પદ્ધતિને અનુસરવાથી અન્ય તમામ વેબપેજમાં પણ ચિત્રો ઉમેરી શકાશે.

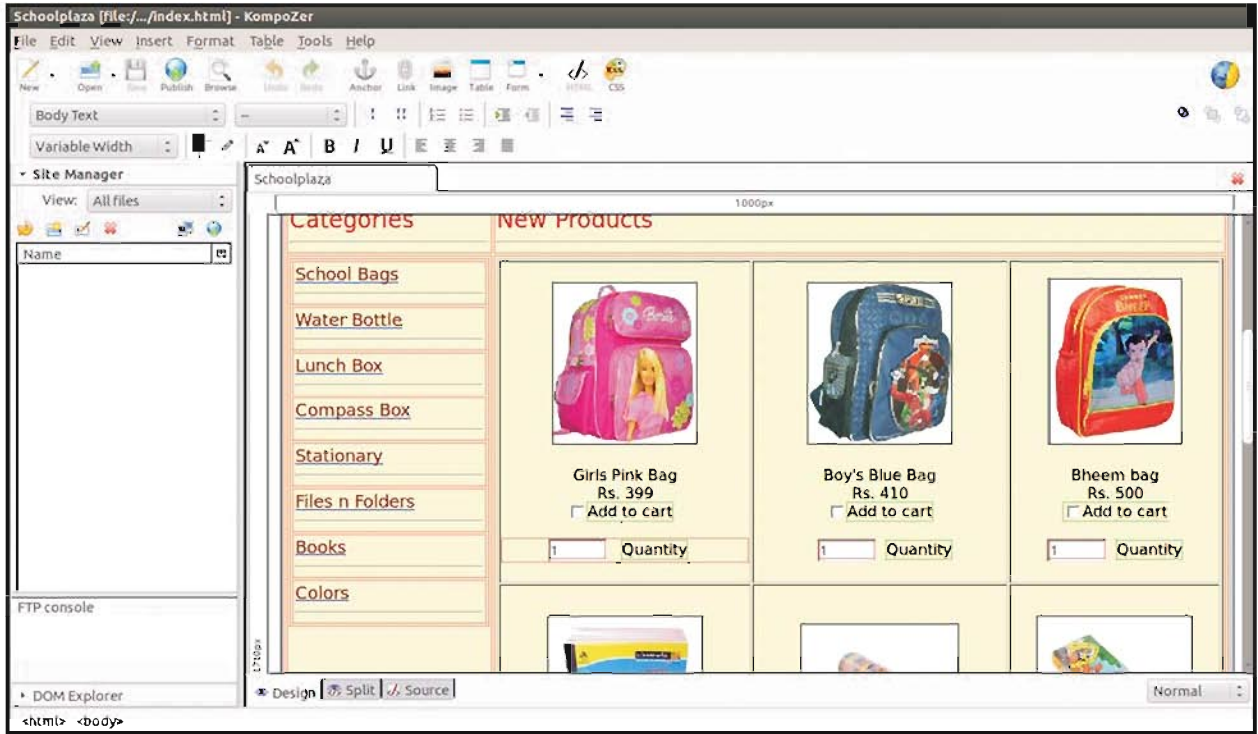
હોમપેજમાં વસ્તુઓનાં ચિત્ર અને તેની વિગતો ઉમેરતાં પહેલાં જુદા-જુદા વર્ગો માટે લિંકની રચના કરીએ. વર્ગનાં નામ પર ક્લિક કરવાથી તેને સંબંધિત વેબપેજ ખૂલશે.

index.html ફાઈલ ખોલો. લિંકની રચના કરવા માટે લખાણ (School-Bags) પસંદ કરો અને **Insert → Link** વિકલ્પ પસંદ કરો. તે આકૃતિ 3.12માં દર્શાવ્યા મુજબનું ડાયલોગબોક્સ રજૂ કરશે. Link Location વિકલ્પ હેઠળ, જે ફાઈલ ખોલવાની છે, તે દર્શાવો (school-bags.html). OK બટન પર ક્લિક કરો.



આકૃતિ 3.12 : Link Properties ડાયલોગબોક્સ

હવે, હોમપેજમાં નવા ઉત્પાદનોની વિગતો ઉમેરીએ. કોષ્ટકના દરેક સેલમાં વસ્તુનું ચિત્ર, વસ્તુનું નામ, કિંમત તથા Add to Cart ચેકબોક્સ અને વસ્તુના જથ્થા માટેનું ટેક્સ્ટબોક્સ ઉમેરીશું. અગાઉ ઉપયોગમાં લીધેલી પદ્ધતિ મુજબ ચિત્ર ઉમેરો. ઉત્પાદનનું નામ અને કિંમત ઉમેરો. હવે, ફોર્મફિલ્ડ દ્વારા એક ચેકબોક્સ ઉમેરો. ચેકબોક્સ માટે b1 નામની "id" HTML લાક્ષણિકતા ઉમેરીશું, જેનો પછીથી જાવાસ્ક્રિપ્ટમાં ઉપયોગ કરવામાં આવશે. "Add to cart" નામનું લેબલ ઉમેરો. પછીથી, શરૂઆતની કિંમત 1 અને "q1" id સાથે ટેક્સ્ટબોક્સ ઉમેરો. "Quantity" લેબલ ઉમેરો. જ્યારે ઉપયોગકર્તા Add to Cart ચેકબોક્સ પસંદ કરશે, ત્યારે વસ્તુ અને તેના જથ્થાનો શોપિંગ કાર્ટમાં સમાવેશ કરવામાં આવશે. ઉમેરવામાં આવેલ ઉત્પાદનોની વિગતો આકૃતિ 3.13માં દર્શાવી છે.



આકૃતિ 3.13 : ઉત્પાદન અંગેની વિગતો

નોંધ : આપણે બનાવેલ વર્ગ માટેનાં ચિત્રો વેબપેજમાં ઉમેરો. બાકીની વિશેષતાઓ સમાન રહેશે. અહીં અન્ય વેબપેજ દર્શાવવામાં આવ્યાં નથી.

પાનાંના નીચેના ભાગમાં "Purchase" બટન ઉમેરીશું, જે આપણને બિલની વિગતોના વેબપેજ તરફ લઈ જશે. આ પાનું ખરીદવામાં આવેલ કુલ વસ્તુઓની સંખ્યા અને કુલ રકમ દર્શાવે છે. બટનની onclick ઘટના સમયે કોડ લિસ્ટિંગ 3.1માં દર્શાવેલ જાવાસ્ક્રિપ્ટ ઉમેરીએ. તે onclick() વિધેયનો અમલ કરશે અને ત્યાર પછી onclick() વિધેય બિલ માટેનું વેબપેજ દર્શાવશે.

```
<script>
function onclick()
{
    var check=false;
    var cookievalue="";

    if(document.getElementById("b1").checked)
    {
        check=true;
        var quantity=document.getElementById("q1").value;
        var price = 399;
        var total=(price*quantity);
        cookievalue+=":Girls pink bag,"+ price + "," + quantity + "," + total;
    }

    if(document.getElementById("b2").checked)
    {
```

```

check=true;
var quantity=document.getElementById("q2").value;
var price = 410;
var total=(price*quantity);
cookievalue+=":Boy's Blue bag,"+ price + "," + quantity + "," + total;
}

```

```

if(document.getElementById("b3").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q3").value;
var price=500;
var total=(500*quantity);
cookievalue+=":Bheem bag,"+ price + "," + quantity + "," + total;
}

```

```

if(document.getElementById("nb1").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q4").value;
var total=(50*quantity);
cookievalue+=":NoteBook (set of 3),"+total;
}

```

```

if(document.getElementById("cp1").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q5").value;
var total=(45*quantity);
cookievalue+=":Color pencils,"+total;
}

```

```

if(document.getElementById("p1").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q6").value;
var total=(80*quantity);
cookievalue+=":Pencil Box,"+total;
}

```

```

if(document.getElementById("l1").checked)
{

```

```

check=true;
var quantity=document.getElementById("q7").value;
var total=(110*quantity);
cookievalue+=":Angry Bird Lunch box,"+total;
}

if(document.getElementById("l2").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q8").value;
var total=(120*quantity);
cookievalue+=":cartoon lunch box,"+total;
}

if(document.getElementById("e1").checked)
{
check=true;
var quantity=document.getElementById("q9").value;
var total=(50*quantity);
cookievalue+=":Eraser (set of 4)," +total;
}

if(!check)
{
alert("No item selected");
}
else
{
document.cookie=cookievalue;
window.location="bill.html";
}
}

</script>

```

કોડલિસ્ટિંગ 3.1 : યથાર્થતા માટેની જાવાસ્ક્રિપ્ટ

કોડલિસ્ટિંગ 3.1માં oncart() વિધેય દર્શાવ્યું છે. પ્રથમ if વિધાન ચકાસે છે કે item1 માટેનું ચેકબોક્સ પસંદ કરવામાં આવ્યું છે કે નહીં. આ પહેલાં આપણે item1ના ચેકબોક્સને "b1" નામથી id આપ્યું છે. document.getElementById("b1").checked વિધાનનો ઉપયોગ કરી તપાસવામાં આવ્યું છે કે ઉપયોગકર્તાએ વસ્તુ પસંદ કરી છે કે નહીં. જો વસ્તુ પસંદ કરવામાં આવી હોય, તો તેનો જથ્થો ચલમાં સાચવી કુલ રકમની ગણતરી કરવામાં આવશે. અંતમાં, સ્ટ્રિંગ સ્વરૂપે વસ્તુનું નામ, કિંમત, જથ્થો અને કુલ રકમનો ચલમાં સંગ્રહ કરીશું. અહીં દરેક વિગતને અલ્પવિરામ (,) દ્વારા છૂટી પાડવામાં આવી છે. દરેક ઉત્પાદનની વિગતોને વિસર્ગ (:) દ્વારા છૂટી પાડવામાં આવી છે. પાદીમાં આવેલ દરેક વસ્તુ માટે સ્ક્રિપ્ટને આગળ વધારવામાં આવે છે.

જો ઉપયોગકર્તાએ એક પણ વસ્તુ પસંદ કરી ન હોય અને purchase બટન પર ક્લિક કરવામાં આવે, તો "No item is selected" લખાણ સાથેનો સંદેશ દર્શાવવામાં આવશે. નહીં તો, વસ્તુને 'કૂકી' (cookie) તરીકે સંગ્રહવામાં આવશે. ઉપયોગકર્તાના કમ્પ્યુટરમાં સંગ્રહ કરવામાં આવતા ચલને 'કૂકી' કહે છે. તે માર્ગ યાદ રાખી મુલાકાતીના વધુ સારા અનુભવ માટે અથવા સાઈટની આંકડાવિષયક માહિતી માટે જરૂરી પસંદગીઓ, ખરીદી, વળતર અને અન્ય માહિતી પૂરી પાડે છે. જાવાસ્ક્રિપ્ટમાં document ઓબ્જેક્ટના Cookies ગુણધર્મ દ્વારા કૂકીનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. કૂકીને વાંચી શકાય છે, રચી શકાય છે, સુધારી શકાય છે તથા દૂર કરી શકાય છે.

જ્યારે ઉપયોગકર્તા Purchase બટન પર ક્લિક કરે છે, ત્યારે જાવાસ્ક્રિપ્ટ દ્વારા "bill.html" પાનું દર્શાવવામાં આવે છે. bill.html પાનામાં જાવાસ્ક્રિપ્ટ દ્વારા પસંદ કરેલ વસ્તુઓ માટે કુલ વસ્તુઓની સંખ્યા સાથે ચૂકવવાની કુલ રકમની ગણતરી કરવામાં આવે છે. કુલ રકમની ગણતરી કરવા માટેની જાવાસ્ક્રિપ્ટ કોડલિસ્ટિંગ 3.2માં દર્શાવી છે.

અહીં myfun() નામનું વિધેય વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે. આ વિધેય કૂકી પાસેથી વિગતો લઈ તેને એરેમાં સંગૃહીત કરે છે. ત્યાર પછી વિગતોને parseFloat() વિધેય દ્વારા અંકોમાં ફેરવી સરવાળો કરવામાં આવે છે. અંતમાં સરવાળાને દર્શાવવામાં આવે છે.

```
function myfun()
{
var cookiearr=new Array();
cookiearr=document.cookie.split(";");
document.writeln("<center><h1>Welcome To Billing</h1></center>");
document.write("<center><table
border=3><thead><tr><th>Description</th><th>Price</th><th>Quantity</th><th>Total</th></tr></thead>");
var total2=0;
var total3=0;

for(var i=1;i<cookiearr.length;i++)
{
var cookiedata=cookiearr[i].split(",");
document.writeln("<tr><td>"+cookiedata[0]+ "</td><td>"+cookiedata[1]+ "</td><td>"+cookiedata[2]+
"</td><td>"+cookiedata[3]+ "</td></tr>");

total2+=parseFloat(cookiedata[2]);
total3+=parseFloat(cookiedata[3]);
}
document.write("<tr><td>Total</td><td>"+ "
"</td><td>"+total2+"</td><td>"+total3+"</td></tr>");
document.write("</tbody></table></center>");
}
</script>
```

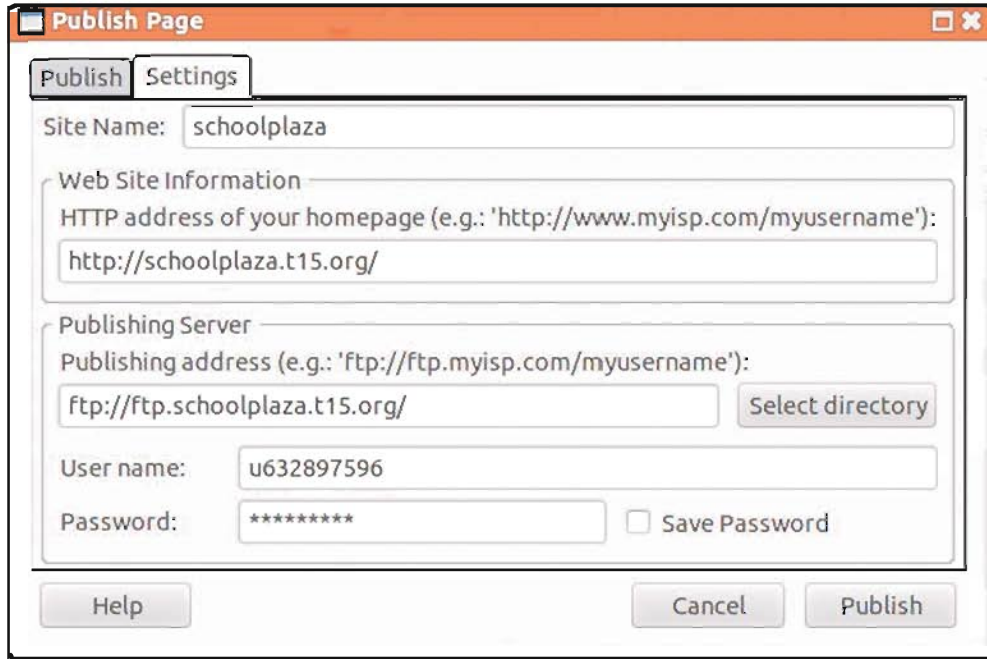
કોડલિસ્ટિંગ 3.2 : કુલ રકમ શોધવા માટેની જાવાસ્ક્રિપ્ટ

અંતમાં, ઉપયોગકર્તા બિલના વેબપેજ પર આવેલા Proceed to Checkout બટન પર ક્લિક કરશે. આ સમયે જો ઉપયોગકર્તાએ લોગ-ઇન કરેલું નહીં હોય, તો તેને તે વિશે પૂછવામાં આવશે અને જો ઉપયોગકર્તાની નોંધણી થયેલ ન હોય, તો તેને નવું ખાતું (account) બનાવવા માટે કહેવામાં આવશે. આ માટે આગળના પ્રકરણમાં ચર્ચા કરી તે મુજબ નોંધણી માટેનું ફોર્મ (Registration form) બનાવી શકાય છે. ત્યાર પછી સંસ્થાના માલિક દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલ ચૂકવણીની વિગતો ઉમેરી શકાય. સામાન્ય રીતે, આ પ્રકારની વેબસાઈટના વ્યવસ્થાપન માટે ડેટાબેઝની રચના કરવાની જરૂર પડે છે, જેમાં ઉત્પાદન, નોંધણી થયેલાં ઉપયોગકર્તાઓ, લોગ-ઇન નામ, પાસવર્ડ અને અન્ય સંબંધિત વિગતોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હોય છે.

વેબસાઇટ પ્રકાશિત કરવી (Publishing a Website)

અત્યાર સુધી આપણે કમ્પોઝરની મદદથી સરળ વેબસાઇટની રચના વિશે શીખ્યા. હવે વેબસાઇટને કેવી રીતે પ્રદર્શિત (publish) કરવી તે જોઈએ. વેબસાઇટને પ્રદર્શિત કે પ્રકાશિત કરવી એટલે કે ઉપયોગકર્તા સાઇટનાં વેબપેજ, ચિત્રો અને સ્ટાઇલશીટનો ઉપયોગ કરી શકે તે માટે તેને વેબસર્વર પર ખસેડવી. આ પ્રક્રિયાને સામાન્ય રીતે ‘અપલોડિંગ’ (Uploading) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

જો વેબસર્વર પર આપણું ખાતું હોય, તો વેબસાઇટને અપલોડ કરી શકાય છે. ઇન્ટરનેટની સેવા પૂરી પાડનાર સંસ્થા (Internet Service Provider - ISP) વેબસર્વર પર મર્યાદિત જગ્યા પૂરી પાડે છે. વ્યાવસાયિક રીતે હોસ્ટિંગ પૂરું પાડતી સંસ્થાઓ પાસેથી જગ્યા ખરીદી પણ શકાય છે. વૈકલ્પિક રીતે, વેબસાઇટને અપલોડ કરવા માટે ઘણા વેબહોસ્ટ (web host) છે, જે ઉપયોગકર્તાને મર્યાદિત જગ્યા નિઃશુલ્ક પૂરી પાડે છે. આ નિઃશુલ્ક જગ્યા મર્યાદિત સમયમર્યાદા માટે પણ હોઈ શકે છે. આપણે બનાવેલ વેબસાઇટના ઉદાહરણમાં આવી જ નિઃશુલ્ક જગ્યા પૂરી પાડતી સાઇટનો ઉપયોગ કરી વેબસાઇટ અપલોડ કરી છે. સાઇટને પ્રદર્શિત કરવા સિસ્ટમની ગોઠવણી માટે તે જગ્યાનાં સેટિંગ જાણવાં જરૂરી છે. index.html વેબપેજ ખોલો અને **File → Publish** વિકલ્પ પસંદ કરો. આકૃતિ 3.14 દર્શાવ્યા મુજબ Publish Page ડાયલોગબોક્સ રજૂ કરવામાં આવશે.



આકૃતિ 3.14 : Publish Page ડાયલોગબોક્સ

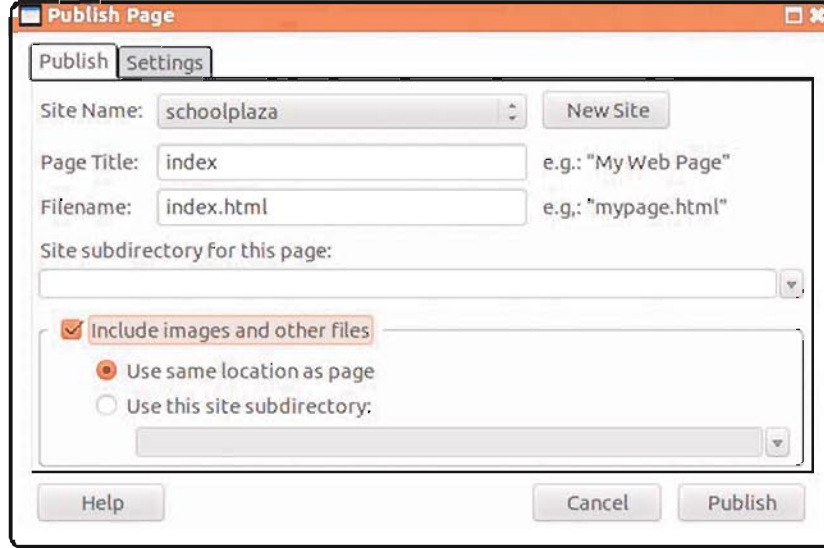
Publish Page ડાયલોગબોક્સમાં આપેલ ગોઠવણના વિભાગોમાં નીચેની વિગતો પૂરી પાડવામાં આવે છે :

1. Site name ફિલ્ડમાં વેબસાઇટનું નામ ઉમેરો. વેબસાઇટનો સંદર્ભ મેળવવા માટે આ નામનો ઉપયોગ કમ્પોઝર (KompoZer) દ્વારા માત્ર આંતરિક હેતુ માટે કરવામાં આવે છે.
2. Website informationમાં "HTTP address of your homepage" ફિલ્ડ વેબસાઇટનું પ્રત્યક્ષ સરનામું અથવા URL રજૂ કરે છે.
નોંધ : આપણે ઇન્ટરનેટ પર ડોમેઇનની નોંધણી કરાવી શકીએ છીએ. ઇન્ટરનેટ પર એવી ઘણી વેબસાઇટ ઉપલબ્ધ છે, જેની મદદથી આપણે ડોમેઇન નામની નોંધણી કરી શકીએ છીએ. ઉદાહરણ તરીકે, સામાન્ય ખર્ચ ચૂકવી www.schoolplaza.com જેવું નામ મેળવી શકાય છે.
3. જગ્યા ખરીદવામાં આવી હોય તે ISP કે વેબહોસ્ટ દ્વારા વેબસાઇટ પ્રદર્શિત કરવા માટે વિગતો પૂરી પાડવામાં આવે છે. પ્રકાશન માટેનું સરનામું ટાઇપ કરો. જો FTP દ્વારા જોડાણ કરવામાં આવ્યું હોય, તો FTP સરનામું ટાઇપ કરો. આપણા કમ્પ્યુટર પરથી વેબહોસ્ટ પર ફાઇલોનાં સ્થાનાંતરણ માટે File Transfer Protocol (FTP)નો ઉપયોગ

કરવામાં આવે છે. અગાઉ ચર્ચા કરી તે મુજબ, આ પ્રક્રિયાને અપલોડિંગ કે પ્રકાશન (publishing) કહે છે. FTP યૂઝરનેમ અને પાસવર્ડ આપો.

નોંધ : વેબહોસ્ટ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી નિઃશુલ્ક જગ્યાની વિગતો આકૃતિ 3.14માં દર્શાવી છે.

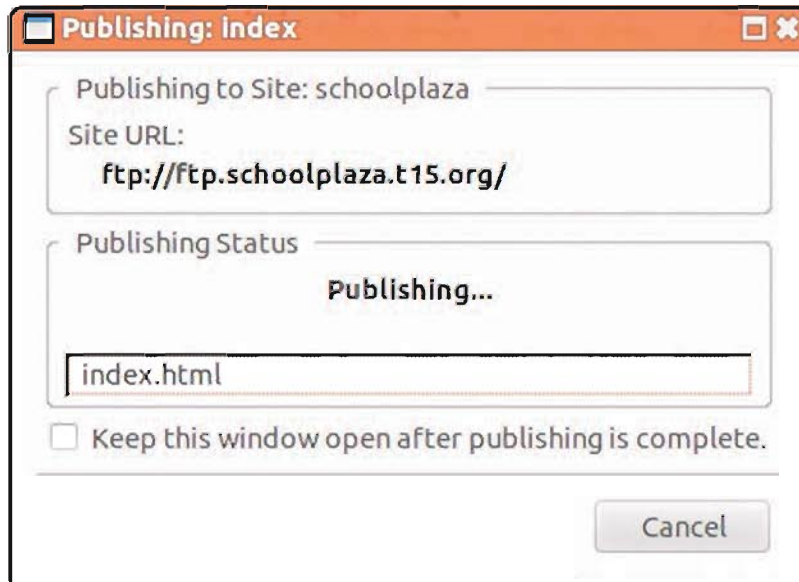
આકૃતિ 3.14માં આવેલા Publish વિભાગ પર ક્લિક કરો. આમ કરવાથી આકૃતિ 3.15માં દર્શાવેલ ડાયલોગબોક્સ રજૂ થશે.



આકૃતિ 3.15 : Publish Page ડાયલોગબોક્સનો Publish વિભાગ

હવે, નીચે દર્શાવેલ પગલાંને અનુસરો :

1. જો પસંદ થયેલ ન હોય, તો ડ્રોપડાઉન મેનુમાંથી સાઈટનું નામ પસંદ કરો.
2. Page Title ઉમેરો, તે index.html ના શીર્ષકનો સંદર્ભ આપે છે.
3. ફાઈલનું નામ આપો. અહીં index.html ફાઈલ ખૂલેલી હોવાને કારણે તે આપોઆપ ફાઈલનું નામ લઈ લેશે.
4. જો વેબપેજ સાઈટની પેટા ડિરેક્ટરીમાં હોવું જરૂરી હોય, તો તેને "Site subdirectory" ફિલ્ડમાં ઉમેરો. કેટલીક હોસ્ટ સંસ્થાઓની એ જરૂરિયાત હોય છે કે વેબપેજને public_html જેવી સ્વતંત્ર ડિરેક્ટરીમાં રાખવામાં આવે.
5. ચિત્રો માટેની ડિરેક્ટરી નિશ્ચિત કરો. સામાન્ય રીતે ચિત્રોને તે જ ડિરેક્ટરીમાં રાખવામાં આવે છે.
6. Publish બટન પર ક્લિક કરો. આકૃતિ 3.16માં દર્શાવેલ Publishing ડાયલોગબોક્સ રજૂ કરવામાં આવશે.



આકૃતિ 3.16 : Publishing ડાયલોગબોક્સ

હવે કમ્પોઝર (KompoZer) ફાઇલોને અપલોડ કરશે અને અંતમાં Pop-up સંદેશ પ્રદર્શિત કરશે. અપલોડિંગ થઈ ગયા બાદ, બ્રાઉઝરમાં URL ટાઇપ કરી વેબસાઇટને તપાસી લો.

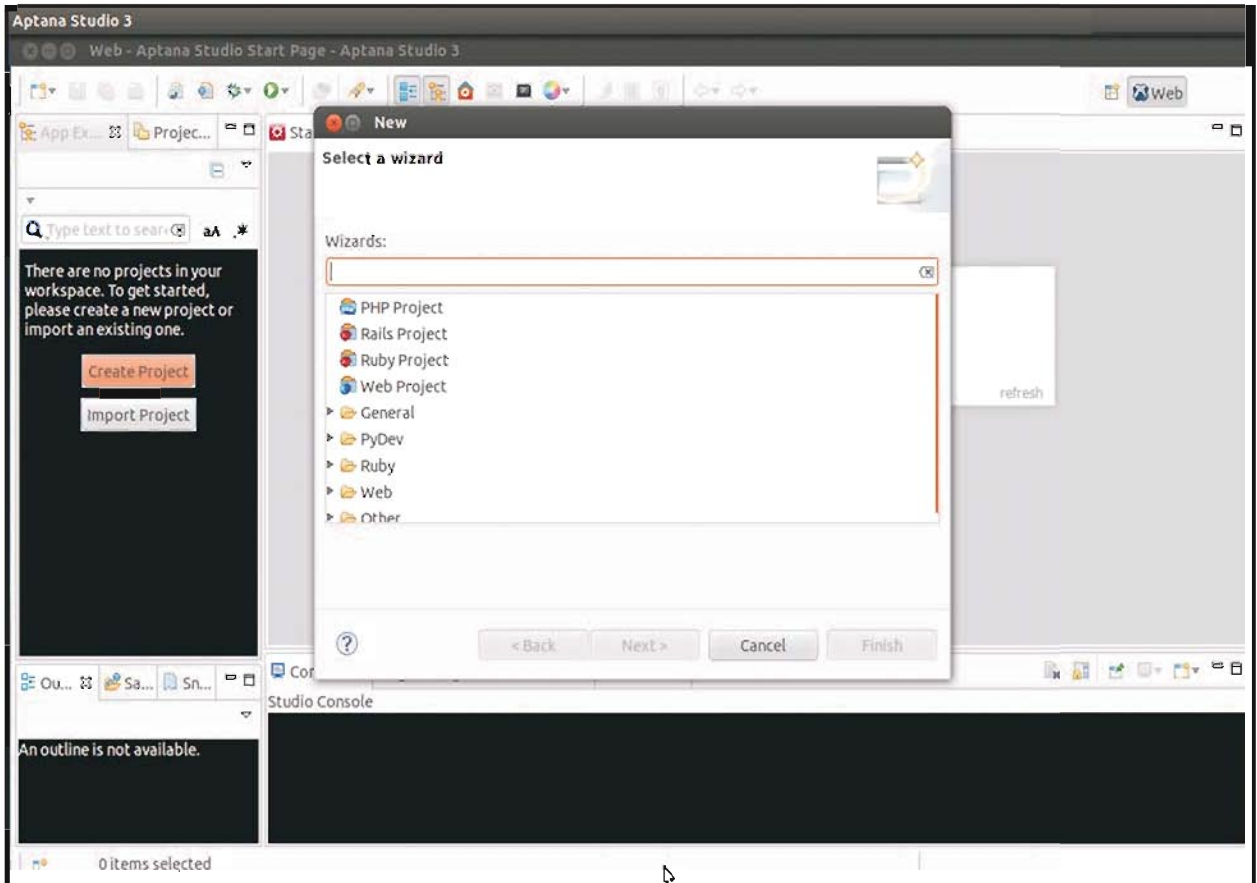
વેબવિકાસ માટેનાં અન્ય ઓપનસોર્સ ટૂલ્સ (Other Open Source Web Development Tools)

કમ્પોઝરની મદદથી વેબસાઇટની રચના કેટલી સરળતાપૂર્વક કરી શકાય, તેનો આપણે અભ્યાસ કર્યો. આપણે અગાઉ જોયું તે મુજબ કમ્પોઝર એ વેબવિકાસ માટેનું એક નિઃશુલ્ક અને ઓપનસોર્સ IDE છે. કમ્પોઝરની જેમ જ વેબવિકાસ માટેનાં ઘણાં નિઃશુલ્ક ટૂલ્સ ઇન્ટરનેટ પર ઉપલબ્ધ છે.

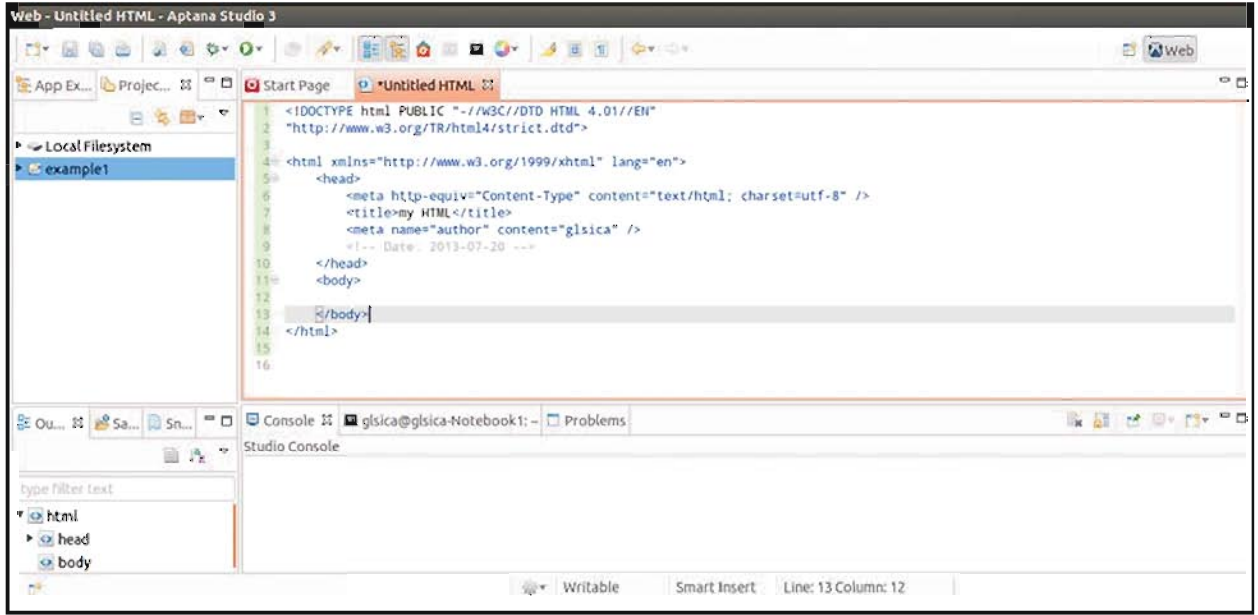
નેટ પર સરળતાથી ઉપલબ્ધ હોય અને વેબ ડેવલપર દ્વારા વેબસાઇટના વિકાસ માટે સરળતાથી ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેવાં કેટલાંક ઓપનસોર્સ ટૂલ્સ વિશે ચર્ચા કરીએ.

અપ્ટાના સ્ટુડિયો (Aptana Studio)

વેબવિનિયોગ બનાવવા માટે અપ્ટાના સ્ટુડિયો એક સક્ષમ ઓપનસોર્સ IDE (Integrated Development Environment) છે. તે HTML, CSS, JavaScript, Ruby, Rails, PHP, Python અને અન્ય ઘણી ભાષાઓને સમર્થન આપતું એક સંપૂર્ણ વેબવિકાસ માટેનું વાતાવરણ પૂરું પાડે છે. તે વિપુલ સંખ્યામાં વધારાના પ્લગ-ઇન સાથે આપવામાં આવે છે. અપ્ટાના સ્ટુડિયો 2.0.5 (જે અપ્ટાના સ્ટુડિયો 2 પછી કહેવાય છે)નો ઉપયોગ HTML, CSS અને JavaScriptની મદદથી વેબવિનિયોગોના વિકાસ માટે થાય છે. www.apтана.com વેબસાઇટ પરથી તે સરળતાથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે. અપ્ટાના સ્ટુડિયોનો દેખાવ આકૃતિ 3.17માં દર્શાવ્યો છે. આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ તેની મદદથી PHP, Rails, Ruby કે Webમાં પ્રોજેક્ટ બનાવી શકાય છે. આ ઇન્ટરફેસમાં લખેલ HTML કોડ આકૃતિ 3.18માં દર્શાવેલ છે.



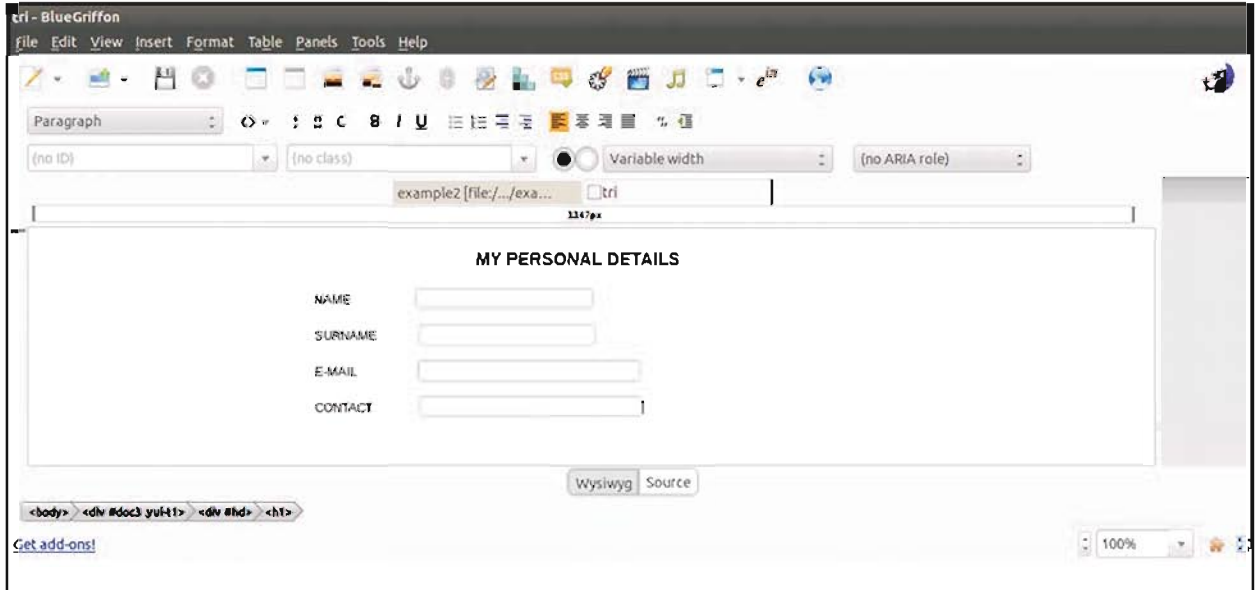
આકૃતિ 3.17 : અપ્ટાના સ્ટુડિયોમાં પ્રોજેક્ટ બનાવવો



આકૃતિ 3.18 : અપ્ટાના સ્ટુડિયોનો ઇન્ટરફેસ

બ્લૂગ્રિફોન (BlueGriffon)

બ્લૂગ્રિફોન એક અન્ય ઓપનસોર્સ WYSIWYG પ્રકારનું HTML એડિટર છે. તેને www.bluegriffon.org પરથી સરળતાથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે. તે અંગ્રેજી, ડચ, જર્મન, ચાઇનીઝ અને અન્ય ઘણી ભાષાઓનું સમર્થન કરે છે. વેબ-ધારાધોરણના ગહન તકનીકી જ્ઞાનના અભાવમાં પણ આકર્ષક વેબસાઇટની રચના કરી શકાય, તેવું સરળ ઇન્ટરફેસ પૂરી પાડતો એક સાહજિક વિનિયોગ છે. બ્લૂગ્રિફોનની આવૃત્તિ 1.6.2નો ઇન્ટરફેસ આકૃતિ 3.19માં દર્શાવ્યો છે. તેમાં ટૂલ્સનો ઉપયોગ કરી સરળ ફોર્મની રચના કરવામાં આવી છે.

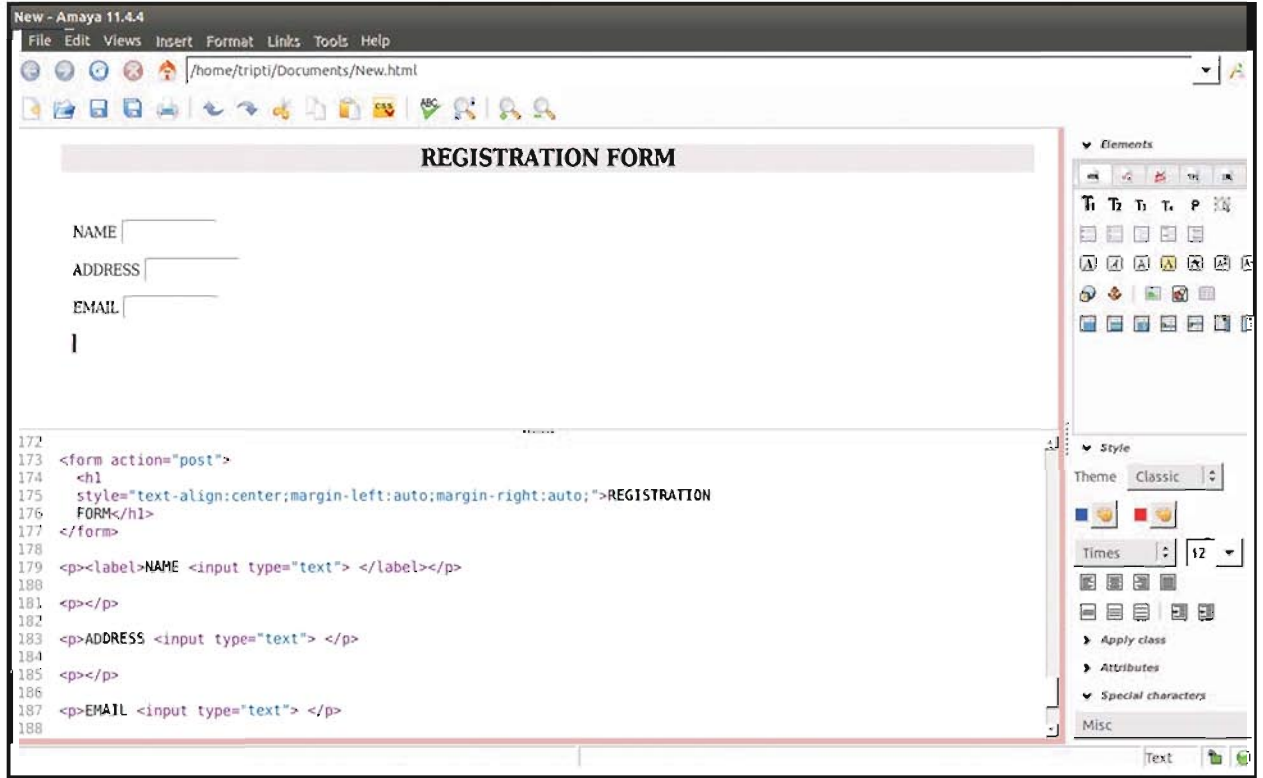


આકૃતિ 3.19 : બ્લૂગ્રિફોનનો ઉપયોગ કરી વેબપેજની રચના

આમાયા (Amaya)

World Wide Web Consortium (W3C) દ્વારા વિકસિત આમાયા એક અન્ય નિઃશુલ્ક, ઓપનસોર્સ WYSIWYG પ્રકારનું વેબ-એડિટર છે. તેની શરૂઆત HTML/CSS એડિટર તરીકે કરવામાં આવી હતી અને હવે તે ઘણી

XML-આધારિત સિસ્ટમ માટેના એડિટર તરીકે વિકાસ પામ્યું છે. www.w3.org/Amaya પરથી તેને સરળતાથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે. આકૃતિ 3.20માં આમાયા દ્વારા રચિત વેબપેજ દર્શાવ્યું છે. વેબપેજની નીચે જ તેના સોર્સને પણ જોઈ શકાય છે.



આકૃતિ 3.20 : આમાયાનો ઉપયોગ કરી રચવામાં આવેલું વેબપેજ

સારાંશ

આ પ્રકરણમાં આપણે કમ્પોઝરની મદદથી સરળ વેબસાઈટની રચના વિશે ચર્ચા કરી. વેબસાઈટ બનાવ્યા પછી તેને ઇન્ટરનેટ પર અપલોડ કરવી જરૂરી છે. વેબસાઈટને પ્રદર્શિત કરવી એટલે તેનાં પાનાં, ચિત્રો અને સ્ટાઈલશીટને વેબસર્વર પર ખસેડવાં, જેથી ઉપયોગકર્તા તેનો ઉપયોગ કરી શકે. આ પ્રક્રિયા ‘અપલોડિંગ’ તરીકે ઓળખાય છે. વેબસર્વર પર ખાતું (account) હોય, તો વેબસાઈટને અપલોડ કરી શકાય છે. ઇન્ટરનેટની સેવા પૂરી પાડનાર સંસ્થા (Internet Service Providers - ISP) વેબસર્વર પર મર્યાદિત જગ્યા પૂરી પાડે છે. વ્યાવસાયિક હોસ્ટિંગ સંસ્થાઓ પાસેથી જગ્યા ખરીદી પણ શકાય છે. આપણે Aptana studio, BlueGriffon અને Amaya જેવાં જુદાં-જુદાં નિઃશુલ્ક, ઓપનસોર્સ વેબવિકાસ માટે ઉપલબ્ધ IDE વિશે પણ ચર્ચા કરી.

સ્વાધ્યાય

1. વ્યવસાયમાં વેબસાઈટ શા માટે અગત્યનો ભાગ ભજવે છે ?
2. સારી વેબસાઈટના આયોજનની પ્રક્રિયામાં ધ્યાનમાં રાખવા જેવા મુદ્દાઓની યાદી બનાવો.

3. વેબસાઈટ બનાવવા માટેનો હેતુ શા માટે સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત થયેલ હોવો જોઈએ ?
4. વેબસાઈટની રચના કરતી વખતે અપેક્ષિત પ્રેક્ષકગણ વિશેનું જ્ઞાન કઈ રીતે મદદરૂપ બને છે ?
5. વેબસાઈટની રચના વખતે કયા વિષયવસ્તુનો સમાવેશ કરવો જોઈએ ?
6. વેબસાઈટના હોમપેજને શા માટે index.html નામ આપવું જોઈએ ?
7. કોષ્ટકની લાક્ષણિકતાઓ ગોઠવવા માટે કયા વિકલ્પ ઉપલબ્ધ છે ?
8. કૂકી એટલે શું ?
9. વેબસાઈટનું પ્રકાશન (publishing) એટલે શું ?
10. વેબવિકાસ માટે ઉપલબ્ધ કેટલાંક ઓપનસોર્સ ટૂલ્સનાં નામ આપો.
11. આપેલ વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :
 - (1) વ્યવસાયને આગળ વધારવા, ઉત્પાદન વેચવા અને વિશાળ પ્રમાણમાં ગ્રાહકોને આકર્ષવા માટે નીચેનામાંથી શું મદદરૂપ બને છે ?
 - (a) વેબસાઈટ
 - (b) વેબપેજ
 - (c) ફોર્મ
 - (d) CSS
 - (2) વેબસાઈટની વિકાસપ્રક્રિયામાં નીચેનામાંથી કયો મુદ્દો અગત્યનો નથી ?
 - (a) હેતુ
 - (b) પ્રેક્ષકગણ
 - (c) વિષયવસ્તુ
 - (d) નિવેશ
 - (3) વેબસાઈટમાં કેવી માહિતી હોવી જોઈએ ?
 - (a) સંપૂર્ણ, સંબંધિત
 - (b) સંપૂર્ણ, અસંબંધિત
 - (c) અપૂર્ણ, અસંબંધિત
 - (d) અપૂર્ણ, સંબંધિત
 - (4) નીચેનામાંથી કયા પ્રકારની વિષયવસ્તુ વેબસાઈટ, સંસ્થા, ઉત્પાદન, સેવા અને અન્ય વસ્તુઓનું વિહંગાવલોકન પૂરું પાડે છે ?
 - (a) વિસ્તૃત
 - (b) લાંબી
 - (c) સામાન્ય
 - (d) ટૂંકી
 - (5) વેબપેજના આંતરજોડાણને શું કહે છે ?
 - (a) વેબપેજ
 - (b) ફોર્મ
 - (c) કમ્પોઝર
 - (d) વેબસાઈટ
 - (6) બ્રાઉઝરના એડ્રેસબારમાં URL ઉમેરવામાં આવે, ત્યારે ખોલવામાં આવતા પ્રથમ પાનાંને શું કહે છે ?
 - (a) હોમપેજ
 - (b) અંતિમ પેજ
 - (c) વેબપેજ
 - (d) પ્રથમ પેજ
 - (7) વેબસાઈટના હોમપેજને કયું નામ આપી સંગ્રહ કરવો જોઈએ ?
 - (a) first.html
 - (b) index.html
 - (c) home.html
 - (d) one.html

(8) ઉપયોગકર્તાના કમ્પ્યુટરમાં સંગ્રહ કરવામાં આવતા ચલને શું કહે છે ?

- (a) Integer (b) HTML (c) Cookie (d) Java

(9) FTPનું પૂરું નામ શું છે ?

- (a) File Truncate Protocol (b) File Transfer Process
(c) Fine Tune Protocol (d) File Transfer Protocol

પ્રાયોગિક સ્વાધ્યાય

1. કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી તમારી શાળાની વેબસાઈટ બનાવો.
2. કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી 'ગરવી ગુજરાત' વિષય પર વેબસાઈટ બનાવો.
3. કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી 'ગુજરાત ટૂરિઝમ' વિષય પર વેબસાઈટ બનાવો.
4. કમ્પોઝરનો ઉપયોગ કરી રમકડાંની દુકાન માટે ઇ-કોમર્સની વેબસાઈટ બનાવો.

